

Szerkesztési iroda:
Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:
Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:
R.-szombat, Losonezi-utca 24. sz. Rábely Miklós könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyiltér- és felszámolások.

Hirdetési díj:
Egy négy hasábos petitors terfogata . . . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . . . 30 kr.

Nyiltér:
Egy sor . . . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. — Az előfizetések legezélszerűben posta utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Olvasóinkhoz!

Az 1882-ik év vége felé közeledik s lapunk ezzel harmadik évi folyamát végzi be. Általános szokás ilyenkor az, hogy azon munkatársaknak neveit, kik a lapot szellemileg támogatták, elsorolják, — hogy hangzatos nevek vonjanak dícsőrt a lap pályafutására. Ezen eljárásban az olvasó közönség bizalma tagadhatlanul nem kis garantiát talál.

Mi azonban ez eljárást két oknál fogva nem követhetjük. Az egyik ok az, hogy szeretjük hinni, miszerint lapunk nem a dolgozó-társak előkelő állása, fényes, hangzatos neve által érdemelte ki az olvasó közönség nagybecsű pártfogását; hanem azért, mert hasábjain, — bár mily kis körben mozog is, mint vidéki lap, — oly eszméket pendített meg és tárgyalat folytonosan, melyek közvetlenül meggyéni közönségét érdekeltek s társadalmunk egyes rétegeinek elméleti és gyakorlati képzésére voltak nem kis befolyással. A másik ok pedig az, hogy munkatársaink legnagyobb része nem azért dolgozik s támogatja lapunkat, hogy nevét az olvasó közönség minél gyakrabban olvashassa; hanem azért, hogy a társadalomban észlelt kinövések nyesegetése, a gyakorlati életre célirányosnak bizonyult eszmék megvalósítása által népünknek hasznára legyenek. Ezért nem olvasható legtöbb cikkünk alatt szerzőjének a neve, holott e nevek tulajdonosaira nemcsak mi vagyunk büszkéek, hanem az egész megye, sőt az egész felvidék.

Övék az érdem a multért; — képességük, ügybuzgalmuk nyujt nekünk biztosítást a jövőre.

Lapunk iránya marad a régi; jelszavunk leendő: a szépet a jóval, a tisztességest a haszonnal egyesíteni, s oda hatni, hogy ezt ne csak a műveltebb osztály értse meg, de átlássa a nép is s eljuthasson oda anyagilag és szellemileg, hol az ember nemes ember, de e hazának jómódu, öntudatos polgára lehet.

Kiadóhivatalunk eddig tapasztalt ügybuzgalma kezekedik lapunk pontos megjelenéséről.

Előfizetési feltételek:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Évnegyedre . . . . . 1 frt.

Az előfizetési pénzek legezélszerűben postautalványon kiadóhivatalunkhoz (Losonezi-utca 24. sz.) küldendők.

Rimaszombat, 1882. decz. 16.

A „GÖMÖR-KISHONT”
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Alakítsunk magyar közművelődési egyesületet.

A panszláv hajsza ugyancsak derekasan megindult. Alig mondta ki a magyarhoni ág. ev. egyetem sujtó ítéletét a panszláv egyházi tisztviselőkre, alig emelte fel megyénk szavát a hazai panszláv sajtó korlátozása tárgyában: már is Nyitrából azon örömhír érkezett, hogy 12 dunáninneni törvényhatóság szövetkezett ott a panszlavizmus ellen s a felvidéki magyarság érdekében megalakítja a „Magyar közművelődési egyesület”-et. Kítűzte a nemzeti szín lobogót a nyitrai vár ormán.

Mit jelent ez? Nemzeti jogot. Szabadságot, egyetértést, szent fogadást, szent esküt, hogy a haza ellenségeit egyszer ki kell pusztítani, a jámbor tót népet kiragadni a panszlavizmus körmeiből, mely ezer esztendő től akar törülni a magyarok történetéből, hogy jogot, szabadságot megvetve, kiszakítsa Magyarország testéből a földet; ellenségeskedésre izgassa a tót népet, mely velünk akar érezni, boldogulni, de nem hagyja. Igen, e lobogó azt jelenti, hogy a felvidéken hazafias Magyarország nem volt, hanem lesz.

Mi hódoló tisztelettel hajlunk meg Odescalchi herczeg, Lehoczky turóci alispán, Libertinyi nyit-

rai tanfelügyelő előtt, kik a felvidéken a nemzet érdekében annyit tesznek, a kiknek köszönheti nagyrészt az egyesület létrejöttét, mely egy szebb jövőt helyez kilátásba.

Reményljük és hisszük, hogy a lobogó kítűzése óta az őt tót Nyitra s vele együtt az egész Dunáninnen a panszlávoktól el van foglalva; Nyitra nem a panszlávoké többé, hanem a miénk.

Azonban a felvidéki panszlavizmust meg nem semmisítheti, a felvidéki magyarságot szilárdra nem teheti magában véve 12 törvényhatóság. Mert minél nagyobb leendő az aktio a nyitrai egyesület területén, annál nagyobb reakciót fog szülni az ország többi megyéjében, hol panszlávok találhatók. Itt van megyénk, itt a Tiszáninnen jelentékeny része.

Nem mondhatjuk, hogy e megyét, e kerületet tiszta hazafiak lakják. Itt is van még panszláv apostol elég, kik megméltelyezik a hazafias érzelmű szláv ajku polgárok szívét; kik pártütésre lázítják a népet a magyar nyelv, nemzet és törekvései ellen. Itt is békés háborút kell üzenni az ellenséges hadseregnek, ésszel, erővel az álnokság-, szent lelkesedéssel a hazaárulás- s világozottsággal a setétség ellen.

Sáros megkezdte, de sajnos, hogy mint egy sziget a nagy tenger hullámai között, egyedül maradt kerületünkben.*) Kövesse Gömör, Gömört a többi megye. Szövetkezett Dunáninnen, szövetkezzék Tiszáninnen. Vagy alakítsunk külön magyar közművelődési egyesületet, vagy csatlakozzunk a nyitraihoz, de elmaradni nem lehet, nem szabad; annál kevésbé Gömörnek, mely annyit tesz a hazafiaság érdekében.

Érdeklünk ugyanaz; módunkban, tehetségünkben is áll. Avagy a panszláv nem a mi ellenségünk-e? Ha Turócnak van Lehoczkyja, ki úgy látszik, a nyitrai mozgalomnak lelke, ha Nyitrának van Libertinyje, kinek annyit köszönhet a nemzet,

*) Hát Zemlén? Hiszen az már meg is alakította a szervező bizottságot, mely dícséretes buzgalommal működik. Szerk.

TÁRCSA.

Etelközből.

Kisdéd lakom szük körében
Elmerengék mélyen, mélyen;
Lelkem előtt tovaszállnak
Lengő hősök, futó árnyak,
Ez alakok, — bár oly régen
Pihennek sir lágú ölében: —
Regélnek a multból nekem.
— Hanyatlásunk fájón érzem. —
Örökségkép, mi szálla ránk,
Azon könnyelműn túladánk;
Ős erényünk halófélén;
Dicsőségünk temetőben;
S mi szilárd volt, az akarat
Megingett a nyomás alatt.
Szellem-ruha folyton suhog;
Szellem-ajak beszél, susog.
E hangnak minden rezgése,
A multnak felélesztése.
Amint suhog, amint beszél:
Lantom pendül, ő s dalra kél;
Felidézi, mik elmúltak;
S kikre sirhantok borultak.

I.

Emir khánnak sátorára
Hóféhér galambka szálla.
Bugta, bugta keservesen:
„Jöszte, jöszte szerelmezem!”
Zelda, a lak szép urnője,
Könnyező szemekkel nézte:
Majd susogta rezgő hangon:
„En is várlak, hű lovagom!”

Suhan a lég, röpkeszárnyon
Megérkezik galamb párja.
Dobban a föld, karesu ménen
Megjőve, kit Zelda vára.

Sátortetőn, sátor alatt
Szerelmeiről csak susognak.
— Irigy lombok, kaján lombok
Vésztojósóan fel-fel zognak.

Szerelmesek susogását
El-el kapja esti szellő.
Szerelmes lesz, ábrándos lesz
Erdő, bokor, virág, mező.
A merre száll esermely, folyam
Vigabban fut parti között;
Jobban illatoz a virág,
Mit habjával megöntözött.

Sátor alatt a boldog pár
Szerelmeiről folyton regél;
Virág-illat, esermely árja
Kéjittasan nagy utra kél.
Nagy utra kél s ott lent délen,
Holdvilágos, halvány éjen:
Bolgárnép ifjabb vezére
Szerelmet ivott belőle.
Szóke Akin, bolgár vezér
Pejparipán nagy utra kél.
Folyam mentén végre-végre,
El is ért a menyegzőre,

II.

Fénylőn süt a nap sugára
A Bug folyam két partjára.
Folyam parton ősi népre;
Árpád vitéz seregére.
Mert hol a rét jó legelő,
Ott üttete sátrát fel ő;
Hol zeng az illatos berek,
Vadkan csattog, szarvas remeg;
Hol fészkel a turul madár,
Mit kerülnek Uz és Tatár;
Hova nem fér a Besenyő,
A villám is remegve jő:
Etelközben ütött tanyát,
Viva, védve az új hazát.

Most is szól a tárogató;
Libeg-lobog a lobogó;
Föl-fölnyerit a harezai mén;
Áldozat ég oltár tűzén;
Hegedősök ajkán a dal
Föl-föl-zeng, majd ismét kihál.

De a dal most nem riadó,
Nem hősöket elsirató;
Tárogató nem vészre hív;
Nem harezavágytól dobog a szív;
Oltár tűzén, mit áldoznak:
Nem győzelmi az áldozat.

Oltár köré gyermekesport
Ezerféle virágot hord; —
Karesu szüzek koszoruja
Füzögeti koszoruba.
Koszoruba menyegzőre,
Igy várnak ők Leventére,
S Leventének arájára,
A puszták szép virágára.

Tárogató ismét harsog,
Visszhangozzák bérczek, halmok,
Láthatáron a mátkapár
A távol kódéből kivál.
A meddig elláthat a szem,
Örömtelt arcokon pihen;
S a meddig a tábor terül,
Zeng az ének szerelemről.
Árpád vezér szellős sátra
Vár az ifju mátkaparra.

III.

Simon bolgár fejedelemnek
Szíve vérzik, vére buzog.
Aranyyal szőtt sátor fölött
Gyászlobogó libeg-lobog.
Sátor körül délceleg ifjak,
Ősz bajnokok fehér hajjal.
Közöttük a fejedelem
Bánatdulta, sötét arccal.
Sátor alatt kereveten
Szóke ifju, beteg ifju.

Szóke ifjut, fejedelemfit
Gyötri sötét, szerelmi bu.
Arany fűrtök rendezetlenül
Omlanak a halvány arczra;
Zsákmány, kaland, dicsőségvágy
Nem tüzelik véres harezra.
Gerle lett a bérczi sásból,
Del hősből gyöngye gyermek,
— Meghasonlik önmagával,
Kit szerelme átka ver meg.
A sátornak belsejéből,
Mint elhaló hattyudala,
Hárfa pendül és felzendül
Az ifju vezérnek hangja.

„Mért siet a folyam
A tenger ölébe?
Miért hull a harmat
A virág kelyhébe?
Ezt miért esőkolja föl
A nap hó sugára?
A száguldó vadat
Mért követi árnya?
A szív redői közt
Mért lakik szerelmem?
Bimbót hoz virágzik
S csak bánatot terem.”

A nép figyel s meghatva áll.
Simon zokog fájdalommal.
Hárfa pendül s a dal zendül
Igézően szomoruan:

„Szivem virágos kert:
Kellő közepében
Egy szép rózsza virit
Oly bájoson, szépen;
A mig fejlik ápolgatom,
Napkeltekor leszakasztom,
Szerelmezem neked adom.”

Halvány ifju kerevetről
Felkél, lassan elébb hatol;
Szent ihlettel, tört szellemmel
Oly bájoson tovább dalol:

megyénk annyi jelese közt ne találkoznék egy is, ki a zászlót kezébe ragadná?

Mi hisszük, hogy akad ilyen s követni fogják mindazok, kiket tiszta hazafias érzet hat át. Indítsuk meg azért megyénkben is a mozgalmat egy magyar közművelődési egyesület létesítésé érdekben; e ezébből hívják össze megyénk jelesbjeit értekezletre, mely hivatva lenne az egész tiszánineeni kerületben a fenti irányban megindítani a mozgalmat. A siker és hála el nem marad. Megvagyok győződve, hogy ezután az egész ország talpra áll, s társadalmilag fog szövetkezni a közös ellenség ellen. S csakis így lehet elérni az általános sikert.

Mig szétszórva dolgozunk, kellő sikert nem várhatunk; míg a hazát egyenként szeretjük, azt nem boldogíthatjuk; közösen tegyünk, közösen szerezünk!

V. L.

Iparosaink és a jövő.

Városaink megyszerte önfeláldozó buzgalommal hozzáfoglaltak azon magasztos eszme megvalósításához, hogy iparos-tanulóink és segédeink a téli szünet alatt ne legyenek lénytelenek — pusztán unalomból — szívmetelvező és pénzvesztető mulatságokban szórakozást keresni; hanem e helyett oly foglalkozással töltsék el a rendes munkától ment szabad időt, mely egyrészt szív és észképző a jelenben, s jövődelmezővé válik majd egykor a jövőben. — Rimaszombat, Rozsnyó, N.-Röze, Dobsina, Jólsva élénk mozgalomban vannak, sőt itt-ott már kisebb-nagyobb mérvben gondoskodva van nemesak az iparos tanulók téli oktatásáról, de arról is, hogy az iparosifjak tanulmányait tökéletesebbé tenni képesek legyenek.

Hiszen csak most említettük fel, hogy Rimaszombatban tanfelügyelőnknek buzgalma folytán, Tóth János tanár szakkerü vezetője alatt, iparos segédeink ingyenes rajzoktatásban vesznek részt, míg a tanulók esti iparoktatásban részesülnek: már örömmel constatálhatjuk, hogy megyénk minden jelentékeny városa ez irányban élénk tevékenységet fejt ki.

Mi ez üdvös mozgalomban az idők jelét, a jövőnek alapját és biztosítékát látjuk. Mert az iparos osztály, mely méltán foglalja el a társadalomban a közép helyet, sem az alsóbb nép osztály ferdeségeit nem veszi át, sem azon veszélyeknek, — ha valódi hivatását átérzi és megérti, — nincs kitéve, melyek a birtokos osztályt a birtokosnak, mint a megélhetés egyedüli eszközeinek, gyakori változása folytán érik, mely változás gyakran nem kis hullámokat ver, s a mely hullámok nem ritkán temetik el áldozataikat.

Epen ezért örülünk mi e mozgalomnak.

Csak hogy fájdalommal tapasztaljuk azt, hogy egyes iparosok és iparos segédek még most sem képesek saját érdekeiket helyesen felfogni s nem ragadják meg itt-ott még most sem a kínálkozó alkalmakat. Hiszen hány iparosnak ajkáról hallunk méltatlankodó hangokat az esti iparos iskolák ellen? s hány iparos-segéd veszi közönyösen, ha egyik másik barátja, ismerőse, rokona vagy jóakarója ez üdvös mozgalmak által elérendő eredményre figyelmezteti? — Bizony ezeknek száma nagy még most is, s csak nehezen fogy mint kora tavasszal a jég.

Hiszen vegyük csak városunkat. Az iparos-segédeknek alig egy ötöde tagja az „iparos ifjusági önképző- és önszervező egyesület“-nek s a csak most megnyitott ingyenes rajzoktatásban alig vesz részt 10—12%-je.

Tagadhatlanul e közöny egyik oka azon könnyelműség, mely ifjainkat jellemzi s a munkaadók nagyrészenek azon balgatag felfogása, hogy ha ő mindezek nélkül tehetős iparossá lehetett, segédeinek és tanulóinak sincs azokra szüksége.

Ezért nem tudunk felmutatni legtöbb esetben oly eredményt, minőt joggal megvárhatnánk.

Ennélfogva e sorokirója, — ha az iparososztályhoz tartoznék, — melynek műveltsége, becsületessége, munkaképessége nem kis befolyással van a társadalmi élet egészséges, vagy egészségtelen voltára, egyetlen segédnek sem adna munkát, ki az ily üdvös mozgalmakban részt nem vesz: s ki a szívet-lelket s a testi ügyességet képző intézményeket elhanyagolja; s viszont semmi bérért nem vállalna munkát azon mestertől, mint iparos-segéd, ki őt ezeknek látogatásaitól eltölti, vagy lebeszéli törekszik.

A kínai földműves most is épenugy műveli földjét mint ezer évvel ez előtt, s alig képezi a tetemes erőfeszítés mellett is megélni annak jövedelméből. Ne kövessék ezeknek példáját a mi iparosaink!

Meghívás.

A gömörmezei ált. tan. egyesület központi bizottmánya f. évi december hó 29-én d. e. 10 órakor Dobsinán gyűlést tart, melyre a központi bizottmány tagjai tisztelettel meghívattak.

A gyűlés tárgyai: 1. A közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. — 2. A körgyűlési jegyzőkönyvek felolvasása. — 3. Folyó ügyek tárgyalása. — 4. Indítványok. Dobsinán, 1882. december 12.

Melczér Ede, egyll. elnök.

Hírek és vegyesek.

Tisztelettel felkérjük azokat, kik az előfizetési pénzzel hátrálékban vannak, hogy az elmaradott összeget kiadóhivatalunkhoz (Losonczy-utca 24-ik sz. a.) postátalványon minél előbb beküldeni szíveskedjenek.

Halálozás. Greguss Ágoston, a jeles aestheticus, a „Kisfaludi társaság“ másod titkára és majdnem két évtizeden át buzgó és tevékeny tagja, folyó hó 13-án reggeli 7 órakor Budapesten elhunyt. A csapás, mely elhunytával a tudományos világot érte, nem volt egészen váratlan, mert gyomorbaja — különösen a két utóbbi évben szerföltöt összetörte a különben erős testalkatu férfit, de a hely, melyet betöltött, — ha írónk között széttekintünk, — sokáig marad méltó utód nélkül. Nyugodjanak békén porai!

Sajtóper. Lapunk szerkesztője ellen Rojko András forgácsfalvi rom. kath. pap sajtóper indított. Az ügyben a végtárgyalás a jövő 1883-ik év január 11-én leend Kassán.

Iskolai takarékpénztárt állított fel Nyustján Scholcz Ádám ev. tanító. — A gömöri tankerületben ez a VI-ik ilyenmü intézmény.

Ipariskolákat szerveznek Jolsván és Rözezen. Nagyon helyesen! — S ha az iparos osztály hivatva van az élet nélkülözhetlen szükségleteinek fedezéséről gondoskodni: adjuk ez osztály tagjainak kezébe azon eszközöket, melyeknek ügyes felhasználása által szellemileg is a tökély azon fokára eljuthassanak, mely őket mindenütt, de leginkább Magyarországon megilleti. Örvedetes mozgalom indult meg ez irányban Rozsnyón is.

A szomszéd Jánosiban Ruszkay Gyula lelkész és Beeske Bálint tanító buzgalma folytán énekkar alakult, minnek, — tekintve a kezdeményező ügybuzgalmát, a hívek érdekeltségét és képességét, — igen szép jövőt jósolunk.

Uj. Feyvel-fele vasülő padokkal látta el a kormány a tiszolezi magyartannyelvü áll. elemi iskolát. — Ez ülő padoknak, melyek a paedagogia kívánalmainak legnagyobb mérvben megfelelnek, ára db 7 frt. — Ily padokkal eddig csakis a rozsnói rom. kath. iskola volt felszerelve megyénkben.

Szegény város. — Melyik volna más, mint Rimaszombat? — Nem elég, hogy a megyei székhelykérdésében önzéssel, haszonleséssel, kapzsisággal s más ily jeles tulajdonokkal tiszteltelte meg tehetetlenségében a kissebbség, hanem két suszter, — mondanom sem kell, hogy egyik rozsnói, a másik rimaszombati, — sátorhely miatt Tornallyán összeszólalkozik, melyből polemia fejlődik; — ebben

is kap Rimaszombat, mely „mindenütt magának az elsőbbségi jogot vindicalja.“ Bizony még megérjük, hogy ha a nankingi porcellán torony ledől, vagy az angolok Egyiptomot véglegesen annektalják, annak is Rimaszombat lesz az oka.

Azon rabot. kiről lapunk mult számában említettük, hogy folyó hó 9-én a rimaszombati törvényszék udvaráról megszökött, a kiküldött foglárók még az nap elfogták.

Árviz és riadalom. A több napokon át folyton tartó esőzések különben szelid kis folyókat a Rimát is feldagasztották. — Folyó hó 18-ára virradóra ért le hozzáik a fentebb fekvő vidékről az ár, mely az alantabb fekvő helyeket teljesen elborította. — Megkereste az ugynevezett „Sereget“ is, hol Faraó barna ivadéka tanyáznak. — Az egész barna népséget kiszorította lakából az áradat és sikoltozva hordta mindenik ingó-bingóságait a szomszéd rétre, de biz' azoknak is legnagyobb részét elsodorta a víz.

Gyilkosság. Nem mindennapi kannibalizmussal végrehajtott gyilkosságot követtek el folyó hó 13-án este Miskolcson. Több vidéki paraszt tért be Grünberger Fanni koresmájába s ott mulatott. Midőn leitták magukat a védtelen asszonyt meggyilkolták s a borzasztóan összevagdalt holt testnek szeméit kiszurták. A büntény elkövetése után megszöktek 's eddig még őket elfogni nem sikerült.

Lapunk mai számához van mellékelve a Légrády testvérek könyv és hírlap kiadó hivatalában megjelent, karácsonyi és ujévi ajándokul czélszerűen alkalmazható diszkidású könyvek és ifjusági iratok árjegyzéke.

Rövid hírek: A Csangó magyarok ügyében a fővárosban népes értekezlet tartatik, — **A budai színházban** a megített tűbiztonsági szemle alkalmával a színpad alatt esontvázakat találtak. — **A soroksári rablógyilkosság** elkövetőit még most sem sikerült elfogni.

Irodalom és művészet.

Brankovics György, a „Budapest“ ezimü napilap felelős szerkesztője előfizetési felhívást küldött szét. „Höplyhek“ ezim alatt kibocsátandó elbeszéléseire. — Az ifju szerző neve sokkal ismeretesebb, semhogy hosszas ajánlást igényelne műve. Ez elbeszélések, — mint az előfizetési felhívás mondja, — nélkülözni fogják talán a képzelet ragyogó színeit, de egytől-egyig hü tükre leendnek az életnek. — Előfizetési ára a 15 ivnyi díszesen kiállított kötetnek 1 frt, bolti ára 2 frt leend. — Az előfizetési pénzek a szerzőhöz (Budapest, IV. Sarkantus-utca 3. sz.) küldendők.

Karácsonyi s ujévi ajándokul. — A magyar lyrai költészet legszebb virágaiól nagy díszes kiállított kötet jelent meg ugynevezett „album“ alakban. — Mehner Vilmos kiadásában. „Virágos-kert“ a ezime és Szász Károly gyűjtötte össze, ki igazán a legszebb virágokat választotta a magyar költészet különböző korszakából. A „Virágos-kert“ sokat magába foglal költészetünk mezejéről. Az összeállításból kitetszik, hogy költő keze rendezte, és hogy csakugyan van szükség anthológiára, az ilyen munka leginkább indokolható, melynek tartalmasságát a kiállítás fénye a könyvpiacon is feltünővé teszi. A magyar dalmokok egész sora követi egymást: összesen nyolcvanöt költő van képviselve. A régiek közül Berzsenyi, Bozzai, Czuczor, Csokonai, Döbrentey, Erdélyi János, Eötvös, Ferenczy Teréz, Garay, Kazinczy, Kerényi, Kis János, a Kisfaludyak, Kölesey, Lisznyay, Sározy, Sükey, Tompa, Virágh, Vörösmarty, azután Petőfi és Arany egészen a legujabb generációig. A „Virágos-kert“-ből a magyar muzsa dalmokai szólnak meg. Az album 240 oldalra terjed, velinpapírra nyomva. Majd minden költeményt díszes inieziále nyit meg; ezenkívül szép illusztrációk emelik ékességét. Több Morelli művészi vésoje alól került ki. A magyar könyvpiacon eddig páratlan gyönyörű, színes nyomású virág-képek külön lapokat képeznek, megfelelő rövid költeményekkel. A könyv nyomása tiszta, izléses. Minden részében díszes mű s a könyvkötés is a legtetszetősb külsővel látta el. A színes angol vázonnal borított, sajtolt táblákon gazdag aranyos cziradák, szépen

„Szép virág nyílt a pusztában.
Egy királyfi megszerette;
Erte ment, hogy leszakaszsa,
Hogy hó kebelére tűzze;
De már ekkor a rózsaszál,
Boldog volt a más kebelén
S a csalódott ifju szíve
Nyugtót talált a sir ölén.“

Elhalt a dal és az ifju
Megtört lelke elköltöztött.
Hantja fölé az agg apa
Lautot, kardot, zászlót tűzött.

IV.

Mély a tenger, ki méri fel?
Magas a bérez, ki éri el?
Hejh! de mélyebb a fájdalom,
Hejh! magasabb a sirhalom.
Mely az ifjut fedezte el,
Szerelmével, gyötrelmivel.
Bolgár sereg hat hónapig,
A sir körül gyásztorok lakik.
Aldozatok roppant száma,
Tisztes aggok hó imája
A fájdalmat nem üzi el;
Bosszu tűzét nem oltja el,
Gyors futárok jönnek-mennek
Napnyugotnak, napkeletnek.
Búbajos nők tisztes jósok,
Jövendőlk, áltudósok
Fejüket török hasztalan:
A baj oka homályban van.
Hisz kihavadt keblük tiszka,
Rég messze szállt kéklő füstje;
Feledték, hogy a szerelem
Ifju szivben hamar terem.

De im távol kürtzó hangzik,
Gyors futár jó, lova habzik.
Elhallgat az ima, ének;
Köré gyűlnek ifjak véreki.
Ott áll Simon, mint bérezi szál,
Mit vihartör, villám talál,

Keble vérzik, de azért él,
S komoran szól: „Hírnök beszélj.“

— „Le a gyással ősz dalia!
Neki meg kell ma halnia.
Ki elrablá Akin szívet,
Megtörte röpke szellemét:
Etelközben boldogan él...
Fű, fa szerelméről beszél.
S ha locesen a Bugnak habja,
Boldogságról regél hangja.
S ha madár szálla faagra, —
Ha harmatgyul a fűszálra, —
Ha felé rezg a napsugár:
Megáll pihenni bájnál.
Ottan valék, én láttam őt
Ez angyali s daemoni nőt,
S a hőst, kit választva férjül
Álmosnak dicső vérebül.
Hallottam ott a parancsot,
Mit Árpád vezér kiadott:
„Szöke szlávok fent északon
Gyöztek a hős kozárokon,
Szomszédaink segélyére
Előre Atilla népe!“
Láttam amint a hős vezér
A fősereggel utra kél.
Etelközben csak kis csapat
Védi a honmaradtakat.
— „Elég! elég! ne mondd tovább!“
Rendbe szedi Simon hadát
S mint villámtól terhes felleg
Indult el a bolgár sereg.

V.

A táborban minden alszik;
Csak az örök vannak ébren.
Levente és ifju nője,
Szellős sátor belsejében.
„Miért borul el homlokod?
Pilládon köny mért rezeg?
Arczod halvány, ajkad néma,
Pecziny kezéd miért remeg?
Nem vagy boldog?! Tán Etelköz

Virágai nem oly szépek,
A minőket szakasztottál
Birtokán jó agg szülednek?
Vagy berkeink madarai
Nem dallnak oly szép éneket,
A minők ugy elbájtoltak
A kéklő tó partja mellett.“
Igy szölla a szerelmes férj
Aggódva a szép Zeldához
S a hü asszony hozzá simul,
Mint röpkeny tölgy sudarához.
Hangja esendül: „boldog vagyok,
Etelköznek virága szép,
Napokon át elhallgatom
A fül'mile vig énekét;
De sejtelmem csak azt sugja:
Hamar lejár boldogságom.
El kell vesztetni tégedet
Egyetlenegy menyországom.“

E közben mint veszes felhő
Bolgár sereg közelbe jő;
S mint féke vesztett áradat
Körülveszi a sátrakat.
Mint a menydörgés moraja
Fel-felharsog harezidala.
Hadur! mi ez? hallod! hallod!
Huzzák a halálharangot.
Etelköznek vége, vége!
Sirba dönti ellensége.“
Szólt a nő.... s egy turul madár
Tábor felett sikoltva jár.

VI.

Az őshazán minden néma.
Eltűnt a hősök hajléka.
Szellős sátor, zengő liget,
Mind oda lett, mind oda lett!
Bajnokira hős Árpádnak
Ölelő karok nem várnak.
Agg, nő, gyermek, védősereg
Örökálmában szendereg:
Csak mint fehérrém éjszaka,

Mely a jó lelket riasztja:
Egy nő bolyong holló hajjal,
Ajakain rémes dallal.

És e dalmak rezgő hangja
Tovaszáll a sötét éjbe.
Kószaszellő el-elkapja,
Fű s virágnak által adja,
Mig elvész a semmisségbe.

Semmisségbe? Nem... Megérti,
A kinek szól, a ki érzi;
A ki vesztett testvért, atyát,
Ifju népet, ősi hazát.
Megérti, hogy hol hármás bérez
Csucsával az égre néz;
Hol egyesülten négy folyam
A téres rónán átrohan;
A hol egykor nagy Etele
Oly dussgazdag hazát lele,
Hol nem döntheti meg vihar:
Ott lesz dicső s nagy a magyar.

De mielőtt nagyuttra kél
Kard- s kelevéze nem henyél,
Leveretett a Besenyő;
Bolgárország egy temető,
Hol szél ingat kórót, avart,
Hirdetve: „ne bántsd a magyart.“

* * *

Kisded lakom szük körében
Elmerengek mélyen, mélyen,
Lelkem előtt tovaszállnak
Ellebbenő szellemárnyak.
Ez alakok, mik oly régen
Pihennek sir lágý ölében:
Dalmok az ősz hazáról,
Ős haza szép asszonyáról;
Felidézük, mik elmúltak;
S kikre sirhantok borultak.

B. I.

stilizált ornamentika, melybe a címet feltüntető tábla van foglalva. Az ünnepi, karácsonyi és újévi könyvpecznek mindenesetre fényes darabja. Ára 12 frt.

A „Magyar háziasszony” — nőket illető háztartási, gazdasági és egyéb érdekes közleményeket tárgyzó hetilap szerkesztésében lényeges változás állott be. A szerkesztést K. Beniczky Irma ismert nevű írónőnk vállalta el, kinek tag irodalmi működése különösen azon irányban, melyet a „Magyar Háziasszony” magának megjelenése óta kitűzött, mindenki előtt ismeretes. A nő tudja leginkább megítélni, mit szükséges a nőknek követni, cselekedni, hogy családi és honleányi, mások iránt való és mint legfőbb egyéneknek, a világnak tartozó kötelezettségeiknek teljesen megfeleljenek, eleget tegyenek. És nemcsak hogy a nő ismeri legjobban e kötelezettségeket, hanem egyedül ő tudja azt úgy előadni, hogy azok a nőkre kellő hatást gyakoroljanak, fontos észlelkéket eleget tegyenek. Csak örvendhetünk tehát a felett, hogy a „Magyar Háziasszony” szerkesztése női kezébe került és pedig oly hivatott kezébe, melyek biztosítanak, hogy a „Magyar Háziasszony” a nőknek igen hasznos és kedves újsága leendő. — Előfizetési ár negyedévre 1 frt 50 kr. A „Magyar Háziasszony” kiadóhivatala Budapest, V. Széchenyi-utca 8.

A „Vasárnapi Újság” decz. 10-iki száma következő tartalommal jelent meg: Ybl. Miklós. — Ybl. Miklósról. 1882. deczember 5-én. Költemény. Ambrozovics Bélától. — Elhagyta a falut. Költemény. Zalai Lajostól. — Egy szegény ember története. Történeti beszély a XVII. századból. Irta P. Szathmáry Károly. — Az épülő Szeged. Kaeziányi Ödöntől. — A cocheli kovács. — A kínai császár mint földműves ember. F. Ö. től. — A gondolat elterjedése. — Egy fedél alatt. Angol regény. Irta Payn Jakab. — A berlini kongresszus. — Eryveleg. — Vitti Ferencz György. — Az egyiptomi alkirály neje. — A mohamedán temetők. — Az Ybl-ünnepély. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Képek: Ybl Miklós. — Az épülő Szeged: 1. Hidépítés a Tiszán, a hajóhid és vasuti hid a háttérben. 2. Az új kalváriakápolna és környéke. 3. Városi elemi és polgári leányiskola. Kaeziányi Ödön rajza. — Régi esárda Szeged környékén. Kaeziányi Ödön rajza. — Skuttarii török temető. — A müncheni vörös-torony ostroma 1705. karácsony hajnalán. Defregger festménye. — Az 1878-iki berlini kongresszus. — Vitti Ferencz György. — Az egyiptomi alkirály neje. — A „Vasárnapi Újság” előfizetési ára negyedévre 2 frt, a „Politikai Újdonságok”-kal együtt 3 frt.

A „Képes Családi Lapok” 10 ik száma következő tartalommal jelent meg: Az én jó Jakabom, rajz. (vége köv.) irta Komócsy Lajos. — Ne nézz reám; költemény, irta Gyurkovics Béla. — Percy hadnagy; beszélyke, (vége köv.) irta Friedrich Frigyes, fordította Halmágyi F. Gyula. — A minden betegség gyógyítója; rajz. irta Zádor Gyula. — A nép lyrai költészetéről; értekezés (vége köv.) irta dr. Kerékgyártó Gyula. — Herceg, mint lakatos legény; beszély, (folyt. köv.) irta Mülbach Luiza, fordította Milez Béla. — Heti téreza (Szemétfalva) irta Barta László. — Bánat és szerelem; novella-pástétom, irta Nanana. — Beethoven „Sonatai”, a hangverseny-idény alkalmából, irta Caligraphus. — Képmagyarzat. — Mindenféle. — Képeink: A „Villa Giuseppe” Fiume alatt. — Zivatar idején. — Bál előtt. — Melléklet A „Mételyhintők” című regény 145—160 oldala. — Előfizetheti: Mehner Vilmosnál, Budapest IV. kerület papnövevény-utca 8. sz. Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

CSARNOK.

Vázlatok a pálmák ismertetéséhez.

(Vége.)

A datolya bece és értéke a tiszta buzával azonos, annyiból, a mennyiben a pusztaikon, kivált szüretkorok kétszer annyi datolyát is adnak mint a mennyi búzát kapnak érte cserébe; ellenben más helyeken, bizonyos mennyiségű datolyáért, egyszer annyi búzát követelnek s vesznek el. A kezelési és szállítási költség, nagyon természetesen, hogy e eserekeskedési viszony és állapotokon igen sokat változtat. A Saharán a datolya-pálma mivellette olyan termést ad, mely a buzatermésnek ugyanoly földterületen nyert eredményét súlra nézve tizenkétszeresen mulja felült.

A datolya a benszülettektől régi időktől fogva mivellettik, és ennek tulajdonítható, hogy a mindennapi fogyasztásra szánt fajain kívül, válogatott, az ugynevezett luxus- vagy hólgy-datolyát is termelnek, és ezt különös gond és figyelemmel, kizárólag csak is a kivitelre aszalják, ez tetemesen magas áron is kel el. Különben, miként nálunk a szilva, ugy ott a datolyának is számos faja természetetik, így például, magában Zibanban több mint hetven válfaját ismerik.

A Sidi-Okba oázon, különös kitüntetésben részesítnek egy datolya-fajt, és azt mint alkalmi s nagy ünnepeken szokásos ajándékot küldik egymásnak. Ennek a gyümölcse igen ritka, s a déli és nyugati vidék lakói előtt felette nagy becsben áll.

A datolya-pálma leveleiből párnákat, gyékényeket és kosarakat fonnak. Felhasogatott törzsét épületfá gyanánt használják; de a mennyiben igen hajlékony, nagyobb teher elviselésére nem alkalmas, s innen van, hogy a forró égélj sivatagjain a lakházak, helyesebben mondva kunyhók oly kisszerűek és hitvány kinézésűek, hogy egynemelyike egy petreznec szénával is alig hasonlítható össze.

Azonkívül a kutak rakásához is alkalmaztatik; vízvezeték csatornák és zsilipek szinte törzséből készülnek.

Mikor annyira megvénül, hogy alig terem, mielőtt kívágnak, megfuratik s a sebeiből kifolyó nedvet, pálmabőr gyanánt fogyasztják. Gyümölcseiből kitünő szesz is készül, noha e ezéla nem épen alkalmazzák. Egyiptomban ezetét gyártanak belőle, mely iz és erő tekintében igen kitünő s ott, általános szokásos. A vízben áztatott datolya magvak lovak, szarvasmarha és tevék étetésére használtatnak fel.

Mindaz kétségbevonhatatlanul tanúsítja a mit feljebb is érintettem: hogy a datolya-pálma azon vidék- és lakosaira nézve valódi áldás, s mondhatom, hogy azon tájak a hol terem, csakis általa válnak lakhatóvá. E körülmény fejt meg egyszerűen azt is, miért viseltetnek az illető lakosok oly teljes odaadással mivellettése iránt, de nemcsak

nagy gond és figyelemmel termesztik, hanem áhitattal tiszteletben is tartják. És nem ok nélkül, hiszen ugy szólván, minden szükségleteiket ez fedezi, életük feltételeztek általa, a minthogy nem egy hiteles adat van reá, hogy számos, a Sahara rengeteg sivatagjain utazó a datolya-pálma gyümölcse mentett meg az éhhaláltól.

Arra nézve, hogy mily nagy mennyiségben tenyésznek a datolya-pálmák, szolgáljon tájékozásul dr. Vogel kiváló fűvész és utazónak, a londoni Linnean society-hoz beterjesztett egy jelentése, mely szerint mindön 1829. A bdelsheli szultán serege Soknát ostromolta, katonái egy hét alatt nem kevesebb mint 43 ezer datolya-pálmát vágtak le és irtottak ki, s hogy az ő ott jártában még mindig mintegy 700 ezer törzs állott fenn.

Mind ezekhez azt tartom, hogy érdekes leendő, még mielőtt a kókuszdió pálma ismertetésre térnék, feljegyezzen azt is, hogy a datolya pálma, ezen nálunk is igen kedvelt esemege-gyümölcs első töveit Európába, még pedig a belgák fővárosá: Antwerpenbe tenyészési kísérletek végett az 1583. évben hozattak volna be.

És most részéről határozottan merem állítani, hogy a világ körül utazók soha sem vonták kétségbe: miszerint a kókuszdió pálma Cocos nucifera, L. az előbbivel azonos értékű ne lenne, miután hasznavehetősége sok tekintetben talán felül is mulja a datolya-pálmáét. Igaz, hogy fűvészeti tekintetben lényegesen különbözik attól, ugyanis: virágai egyelkialk, még pedig egy a porodis mint a termés virágok egy egyszerű burokba rejlő törzsán nyílnak. Csészéje és bokréája három-három levelkés. A himvirágok poroszálainak száma hat, szálesái árhegyűek, majdnem egyenlő hosszuk, esékjük egyenes, nyílforma. Termés virágainál a magzat egy rekeszű, miután két rekesze többnyire elsatnyul és tönkre megy, bibeszára igen rövid vagy egészen hiányzik, bibéje három, eleinte egymáshoz hajló, később visszagörbül. Rostos esontára három rétegű esontburokba zárja a magot. Csirája alapjában álló.

A kókuszdió pálma nyulank és felegyenesedő törzse mintegy 20—24 méter magas, 40—45 cm. vastag, girburba, tövének (a föld színe felett) azonban vastagabb, gyűrűzött, cicatérius. 10—12 levele minden oldalra szétterült lombkoronát alkot, levelei 4—5 méter hosszuk, szárnyasok, levelkái egy negyed akkorák, keskenyek, hegyesek, laposak, simák és merrők, a levelnyél vállban majdnem arasznyi széles, rostos hátözött pálhás, illetőleg kürt hüvelyes, gerince csaknem karvastagságú, válus, alól kerekded, törzsű 35—50 cm. hosszuk, ferde és megörbült három élű ágakon; burokjuk kétszer akkora, kissé összeszorult, vastag héju, sötétzöld, belül fehér; virágai sárgásfehérek, nagyon kellemes illatúak, a törzsa hegye felé eső porzálal virágok számosak, még az alsó részen elhelyezkedett termésvirágok mennyisége jelentéktelen; termése tojásdadháromszögű, vernyeges, zöld vagy halványzürke, külhéja alatt levő rostos rétege a fás, esontkeménységű sötétbarna esontárt zárja magába, melyben a mag tejféle folyadékkal van körülvéve, de ez idővel egészen szilárd tömeggé alakul át. A kókuszdió egész éven át szakadatlanul virágzik.

Othona eredetileg az ázsiai szigetcsoport volt, honnan a világ forróövi minden részeire átszarmazott. A többi pálmák felett nagy előnyére van az, hogy már hat, vagy legkésőbb tizenkét éves korában kezd teremni, és száz, százhusz éves koráig az esztendő minden szakán át folytonosan terem. Ahoz képest, amint a kókuszdió kifejtettebb vagy fejletlen, az abban levő tejszerű folyadék igen kellemes hűsítő italt, melyet a mandulatejhez hasonlóan lehet mondani, szolgálat; de szilárd tömeggé alakul át, eleinte, bár nagyon olajos tartalmu, mégis élvezhető, később azonban csak különösen elkészítve használják a szigetek lakói. A polgárisult államokban lakó népekre nézve a kókuszdió nem olyan értékű, amilyennek azt utleírásokban nem ritkán tülzón állítják. Európai kikötő városokba és Észak-Amerikába nagy mennyiségű kókuszdiót szállítanak, csak hogy mire rendeltetésük helyére értek, folyadéktartalmuk nagyrészt elenyészik, vagy összeszárad, és alig nyujt valami élvezhetőt. A vízben megfőtt magból kisajtolásával nyerik a kókuszdió-olajat, mely frissen asztali-olaj gyanánt fogyasztatik, s a forró földöv lakói testbőrük nagy mérvű kigőzölgesse meggátolására, azzal kenik magokat, különben mint nálunk a faolajt, Oliven-Oel, orvosi vagy gyógyezélokra is veszik. A rizszel vegyített kókuszdió tejből, ha előbb megfőzik, felforrallják, s aztán erjedésbe megy át és distilláltatik, a tengerészek által igen kedvelt ital, az ugynevezett Arak is készül. Különben, ezen szesz előállításához a pálma virágtörzsáinak kifacsart nedve is csak ugyvétezik, mint például a cukorkornászár; bár általános a hiedelem, hogy az oly kitünő és világhíres Bataviai-arak, kizárólag ez utóbbiból gyártatik.

A kókuszdióból az esztergályosok különféle háziészkeket és disztárgyakat készítenek. Keletindia és Chinában pedig, arany és ezüsttel disztett vagy abba foglalt fényüzési ezikkék: drága ezukortartók, ritka ivóedények és a többi, készítenek. A esontárt takaró rostokból különféle minőségű kötözöspagátot, zsinogeket és vastag hajókoteleket fonnak, vagy keféket, gyékényeket kötnek; különben tüzelésre is használják. Leveleinek gerinceiből szintén fonadék tárgyak készülnek, s szárnylevelkéinek közép idegeit varróczérna gyanánt veszik s hegyei a tüket pótolják. Törzse jólehet vékony, mindamellett szilárd és igen kemény kérgű, tartós oszlopokat és karókat szolgálat; a völgye pedig mint kitünő trágyaszor, a gazdászattal foglaltos keleti népeknél nagy becsben áll. Levélkoronájának még zsenge, olykor tíz kilo súlyt is nyomó középrése igen kedvelt főzeléket: a pálmakelt szolgálatja, mely jó és kellemes ízéért, még continensünkön is, az inyenczek előtt nagy hírnévben áll. Egyébiránt Braziliában, különösen e ezéla alkalmas egy faja: a Cocos oleracea, Mart. mivellettik.

Az indiai britt gyarmatokon, egy már felnőt és rendszeren termő kókuszdió pálma, évenként átlag 2 font sterling, a mi pénzünk szerint 21 forint tiszta jövedelmet hoz be; a mi, ha gyümölcsfaik terméshozama és értékével párhuzamba vesszük, nem csak megállhat, de ezt felül is mulja.

De, hogy a nálunk névről ismeretes három pálmának rajza befejezetlenül, csónkán ne maradjon: még egytől kell kissé részletesebben szöllaonom, és ez: a ságó-pálma, Sagus Rumphii Willd. Metroxylon Sagus Kön. — Ez az indiai Ocean sziget-csoportjain, különösen pedig a molukkai szigeteken, mindamellett hogy vadon is nő, gondos mivellesben részesítetik. Hogy termelőinek türelmét nem kis próbára teszi, kétséget nem szenved, ha ez állításom támogatására elmondom, miszerint harmincz esztendő lefo-

lyásával virágzik csak először és ha elvirágzott, és termés megért, törzse nem sokára egészen elhal, kivesz.

S e sajátságos és okaiban mind eddig ismeretlen tulajdonságát valóban érdekes volna, ha a növény élettanulmányozói ki- és felderítenék; miután nem egyedül ennél forog fenn ez eset: hiszen például az amerikai Agaveról is tudva van, hogy közel egy század telik bele mire virágot hajt és ha szemlátomást s gyorsan fejlődő virágköcsagján bimbai kinyíltak s elvirágoznak töve is elszárad és nem tudjuk miért? Nem ám; csak hogy még számtalan természeti tünemény nyitját nem puhatolta ki az emberi véges ész; — s talán ne is törődjünk azzal, hanem tekintsük a ságó-pálmát növénytani külleme szerint.

Virágai egyelkialk. Agas törzsű mátkások, androgynae töveiknél több tökéletlen buroktól támogatottak. Csészéjük harang-forma, rövid három fogas, Bokréájuk három szirmu. Himvirágában hat vagy tizenkét porzál van, szálesái laposak, alul szélesedők; portokjuk vonalás. Termésvirágainál: a magzat három rekeszű, árhogyes bibéje három, összesforrt. Bogyója száraz, kockásan pikkelyes, — páncélos — egy magvu. Fehérnyéje szétmájzolt. Csirája hátálló, vagy oldalvást fekszik.

Törzse öt és fél, tíz méternyi magasra is nő, jelentékeny vastag, eleinte az elasztott levelnyél maradványaitól tuskésnek látszik, majd a teljes lehullás után támadt beforradás, a levelebe, Cicatris foliá, által egyenetlenül gödrös; sudara esuesán koronát képező szárnyas levelei felegyenesedők, levelkái másfél, egy és három negyed méter hosszuk, tíz-tizenkét cm. szélesek, hosszudad-szálasok, élei ritkás tuskések s válus gerincezük lehulló tövises, tövisei pedig több sorosan egész hosszában vannak, levelnyele vállban jókora széles és vastag, azontul mindegyre vékonyodik, virágtörzsű 18—30 cm. hosszuk, nyolcz-tíz egyenes s azután váltogatva két oldalt elágazó több mellékhatásokkal ellátva, ez utóbbi oldalhajtásai szennes, gyapjas pálhások, apró fel sem tűnő szintelen virágocskákkal rakvak, gyümölcse majdnem golyó alakú vagy tojásdad, szilva nagyságú, hegyes, barna, igen fényes visszás fedelűes pikkelyekkel övedzett.

Hogy a dél és délnyugati Ázsia lakóira nézve, mily megbecsülhetetlen termény a ságó-pálma, azt következőkből látjuk. Ugyanis: törzsének külső héja, illetőleg a kérge, két ujnynál alig vastagabb, közép része a törzs egész hosszában puha, fehér és nedves tömeget képez. Ehez hasonlóan fogtán mondani a nálunk termő fái bodza Sambucus nigra, L. belét is, habár ez nem annyira hig, de szárazabb és taplós. A ságó-pálma beléből készült a kereskedelemben ismeretes szágó, mely a földrészeknek népeinek csaknem mindennapi táplálkozásául szolgál, miután előbb sűrű likaesos rostán át gömbölyű szemecskékké törlik és megszáritják, s megörölve kenyérsütéshez használják. Hogy a bél vagy vegyszövet minden abban foglalt rost-részekről egészen megtisztuljon, friss vízben áztatják épen ugy mint a búzát szokás, ha keményítőt szándékoznak belőle készíteni, s a többször ismételt áztatástól leszűrve, az így nyert üledék megszáritatik és szemeses vagy porrá őröltt alakban lesz a használatra alkalmasossá.

Egy 15 éves pálma-törzsből mintegy 335 kilo ságót készítenek.

Mi nálunk leginkább a betegek s betegségből lábadozók számára, leves vagy tejbé főzve, vagy könnyebb készítésű szilva, készítik a ságot s igen tápláló és könnyű emésztetű tápszernek ismerik.

De vannak e pálmának több fajai is, ilyen a lisztes ságópálma. Sagus farinifera. Lam. a guineai borpálma. S. Raphia. Lam. S. Palma Pinus. Gärtn. Metroxylon viniferum. Rpr. a kocsános ságópálma, S. pedunculata. Poir. Metroxylon Ruffia, Spr. mely utóbbi kivált Madagasear szigetén igen gyakori, ezek törzséből is készítenek ságot. A guineai bor ságó pálma bece még az által is nagyobb, hogy ha törzsét még fiatalab korában megfurják, az abból kiszivárgott nedv igen kellemes pálmabort ad, érett gyümölcsének magvaiból pedig igen erős szeszt, pálinkát szoktak égetni.

Egyébiránt koránt se higyük azt, hogy a fűszerárusoknál kapható minden ságó, a fenn leirt ságó-pálma vagy a vele rokon fajok terménye, a fő és nagy városokban épen ugy, mint a vidéken is jelentékeny mennyiségű ságó elárúsítatik s fogy el „indiai” név alatt; pedig ha vegyelemeznek, az derülne ki: hogy az burgonyalisztból készült.

Különben a pálmákhoz igen közel álló lombos nyitva termők, Cycadeák, majdnem valamennyi fajának törzséből is készítik.

S ezzel a szárnyas levelű pálmák közül három olyan fajnak rajza, mely nálunk gyümölcse után vagy legalább névleg ismeretes, — be van fejezve; s a mennyiben a talán hosszabb időt vett annak elolvasása igénybe, jó lesz egy kis szünetet tartanunk: tehát a legyezők pálmák kiválsóbbjai árnyékába, egy más alkalommal vezetem el azokat, a kiket e növény-család közelebről érdekel.

Kunszt János.

Hivatalos közlemények.

Pályázat.

2414/1892. sz. — Gömörmegye rozsnói járás területén levő rozsnói egészségügyi csoport körorvosi állomására ezennel pályázat nyitattik, ezen állomás javadalmazása a következő: 1) Az egészségügyi csoporthoz tartozó 14 község által lélekszám aránylag fizetendő 400 frt és 100 frt lakbér. — 2) A megválasztott körorvos a fenti díjazáson kívül nappali látogatásért 20 krt. éjjeliért 40 krt és fuvart természetben vagy megfelelő díjazásért követelhet. — Az egészségügyi csoport székhelye Rozsnó város. — A körorvos tartozand kerületét havonként legalább egyszer bejárni s a szegényeket díjmentesen gyógykezelti. — A kelölög felszerelt pályázati kérvények folyó évi deczember hó. 30-ig vagyis az akkor Rozsnóon megtartandó választás napjáig a rozsnói járás szolgabirojához adandók be. — Rozsnóon, 1882. évi november hó 20-án.

Kubinyi Géza, szbiró.

Hirdetmény.

A rimaszombati kerület szolgabiroi hivatalánál egy II. osztályu irnoki állomás, melylyel 450 frt készpénz fizetés van összekötve, a jövő 1883-ik év január 1-sejével üresedésbe jön; — felhivatnak ennél fogva a pályázni ohajtok, hogy életkoruk, tanulmányaik s eddigi alkalmazásukról

szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeket Fáy Gusztáv főispán Ó méltóságához ezimezve hivatalomhoz, folyó év decz. 25-ig okvetlenül adják be. — Később érkezett kérvények figyelembe nem vétetnek. — Nyustya, 1882. decz. 1. Kubinyi Gusztáv, szolgabíró.

Pályázat.

2188. sz. — Gömörmegye rozsnyói járás területén újonnan szervezett „dornói” egészségügyi csoport körorvosi állomására ezennel pályázat nyitattik. Ezen állomás java-

dalmazása következő: 1. Az egészségügyi csoporthoz tartozó 10 község által, lélekszám aránylag fizetendő 400 frt és 100 frt lakbér. — 2. Gróf Zichy-Ferraris Bódog által évenként fizetendő 150 frt. — 3. A dornói vasgyár bányal társulat társuladaja által évenként fizetendő 280 frt. — 4. A K.-H.-Várallyai uradalom által évenként fizetendő 100 frt. 5. A megválasztandó körorvos a fenti díjazáson kívül nappali látogatásért 20 krt, éjjeliért 40 krt követelhet, fuvat pedig természetben vagy megfelelő díjért. Az egészségügyi csoport székhelye Dornó község leend. A körorvos tartoz-

zand kerületét havonként legalább egyszer bejárni; gr. Zichy-Ferraris Bódog, a dornói vasgyár és a khvárallyai uradalom tisztjeit, vasgyári s bányamunkásait, valamint eselédjeit és a kerületbeli szegényeket díjmentesen gyógykezelni. — A kellőleg felszerelt pályázati kérvények folyó 1882. évi deczember hó 19-éig, vagyis az akkor megtartandó választás napjáig a rozsnyói járás szbirájához adandók be. Rozsnyó, 1882. november 15. Kubinyi Géza, szbiró.

Felelős szerkesztő: Bodor István.

Magán-hirdetések.

Hirdetmény.

5314/1881. sz. — Rimaszombati kir. tszék mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, miszerint **Tirscher István**-nak utalványozott 78 frt 10 kr. követelésnek nem fizetése miatt, s jelenleg 7 frt 37 kr. megállapított költségek itánt **Tepper Dávid** által nyilvános árverésen megvett szutori 41 sztykvbén foglalt **Boholy Tamás István** birtokára újabb árverés elrendeltetik, s annak megtartására határnapul 1883. évi január hó 17. d. e. 10 órája Szutor község házánál kitűzetik, mely határnapon azon ingatlanok a kikiáltási áron alól is elfognak adatni. — Kikiáltási ár 432 frt. — Árverezni szándékozók kötelesek az árverésnek megkezdete előtt bánatpénzül a kikiáltási árnak 10 %-át készpénzben a kiküldött kezébe letenni. — Az árverési feltételek a rzsombati kir. tszék mint tkhatóságnál és Szutor község előljároságánál hivatalos órák alatt megtekinthetők. A kir. tszék mint tkhatóság, Rimaszombat, 1882. óvi október hó 31-én

Marton, kir. tszéki elnök.

Hirdetmény.

5592/1882.

Rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, miszerint **Kolóczi János** felperesnek — **Figuli András** ellen 54 frt 25 kr. hátralekos tőke s jár. és 5 frt 10 kr. jelenlegi költségek iránti végrehajtási ügyében a végrehajtási árverés a klenóezi 557. sztykvbén foglalt **Hubay Sámuelné** szül. **Figuli Julianna**, **Bares Jánosné** szül. **Figuli Johanna**, kkoru **Figuli Juliána** és **Mária**, **Monczoly Mátyás** és **Valent Lajos** nevéni álló ingatlanoknak végrehajtási árverése elrendeltetik s annak megtartására határnapul 1883. évi Február hó 12. napjának d. e. 10 órája Klenóezon a község házánál kitűzetik, — mely határnapon azon ingatlanok a kikiáltási áron alól is elfognak adatni. — Kikiáltási ár 450 frt. — Árverezni szándékozók kötelesek az árverésnek megkezdése előtt a kikiáltási árnak 10%-át bánatpénzül készpénzben a kiküldött kezébe letenni. Az árverési feltételek a rimaszombati kir. telekkönyvi hatóságnál és Klenóez község előljároságánál hivatalos órák alatt megtekinthetők. — Rimaszombati kir. törvényszék mint tkvi hatóság 1882. november hó 14-én.

Marton, kir. tszéki elnök.

Teljes végeladás!

Alólirottak tisztelettel tudatjuk a n. é. közönséggel, hogy **üzlethelyiségváltoztatás miatt**, mai naptól kezdve, a raktárunkon levő összes tárgyakból, mélyen leszállított árak mellett, teljes végeladást rendezünk. — Minthogy a jövőre nézve több cikknek tartását egészen beszüntetjük, azon kellemes helyzetbe jutottunk, hogy minden versenyt e téren teljesen kizárunk.

Felhívjuk ennél fogva a n. é. közönséget, hogy ezen kedvező alkalmat, saját előnyére, el ne mulassa felhasználni.

Magunkat szives pártfogásukba ajánlva maradtunk teljes tisztelettel

Hoselitz testvérek.

Üzlethelyiség: Főtér, 28. sz. Dapsy V.-féle házban.

GÖMÖRI EDE férfi ruha-terme.

Ajánlja a t. ez. közönségnek a husz év óta fennálló s jó hírnek örvendő, a legújabb divakelmékek felszerelt

férfiszabó divattermét,

a hol minden e szakba vágó öltözékek — tetszés szerint — a legjutányosabb ár mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Ugyanítt elfogadtatik: bárhol vásárolt kelméből is öltönyök elkészítése, szintén a legjutányosabb ár felszámítása mellett.

Rimaszombat, főtér 16. szám.

Hirdetmény.

5332/1882. sz. — Rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, miszerint a mkir. kincstárnak a kiutalványozott 32 frt 84¹/₂ kr. adóhátralek s jár. és 1 frt 37 kr. hirdetési díj iránti ügyében **Ambrózy József** által megvett fűrési 99. és 74. sztykvbén foglalt **Folki Pál** birtokának újabb elárverezése elrendeltetik, s annak megtartására határnapul 1883. évi január hó 15. d. e. 10 órája Fűrész község házánál kitűzetik, mely határnapon azon ingatlanok a kikiáltási áron alól is elfognak adatni. — Kikiáltási ár: 785 frt 50 kr. — Árverezni szándékozók kötelesek az árverésnek megkezdete előtt bánatpénzül a kikiáltási árnak 10 %-át készpénzben a kiküldött kezébe letenni. — Az árverési feltételek a rzsombati kir. tszék mint tkhatóságnál és Fűrész község előljároságánál hivatalos órák alatt megtekinthetők. — A kir. tszék mint tkhatóság, Rimaszombat, 1882. évi október hó 31-én.

Marton, kir. tszéki elnök.

Hirdetmény.

5214/1882. sz. — Rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, miszerint **Klein Schvarcz Fáni** felperesnek 50 frt 25 kr. tőke s jár. jelenleg 7 frt 54 krtban megállapított költségek és **Banét Gábor** felperesnek 60 frt 68 kr tőke s jár. iránti végrehajtási ügyében a végrehajtási árverés, **Szabó Batta János** ajnáesköi 46 sztykvbén foglalt ingatlanaira elrendeltetik, s annak megtartására határnapul 1883. évi február hó 13-án d. e. 10 órája Ajnáeskö község házánál kitűzetik, mely határnapon azon ingatlanok a kikiáltási áron alól is elfognak adatni. — Kikiáltási ár 61. hszám alatt házra s beltelekre 100 frt és 528—530 hszám alatti erdőre 300 frt. — Árverezni szándékozók kötelesek az árverésnek megkezdete előtt bánatpénzül a kikiáltási árnak 10 %-át készpénzben a kiküldött kezébe letenni. — Az árverési feltételek a rzsombati kir. tszék mint tkhatóságnál és Ajnáeskö község előljároságánál hivatalos órák alatt megtekinthetők. — A kir. tszék mint tkhatóság, Rimaszombat, 1882. évi október hó 27-én.

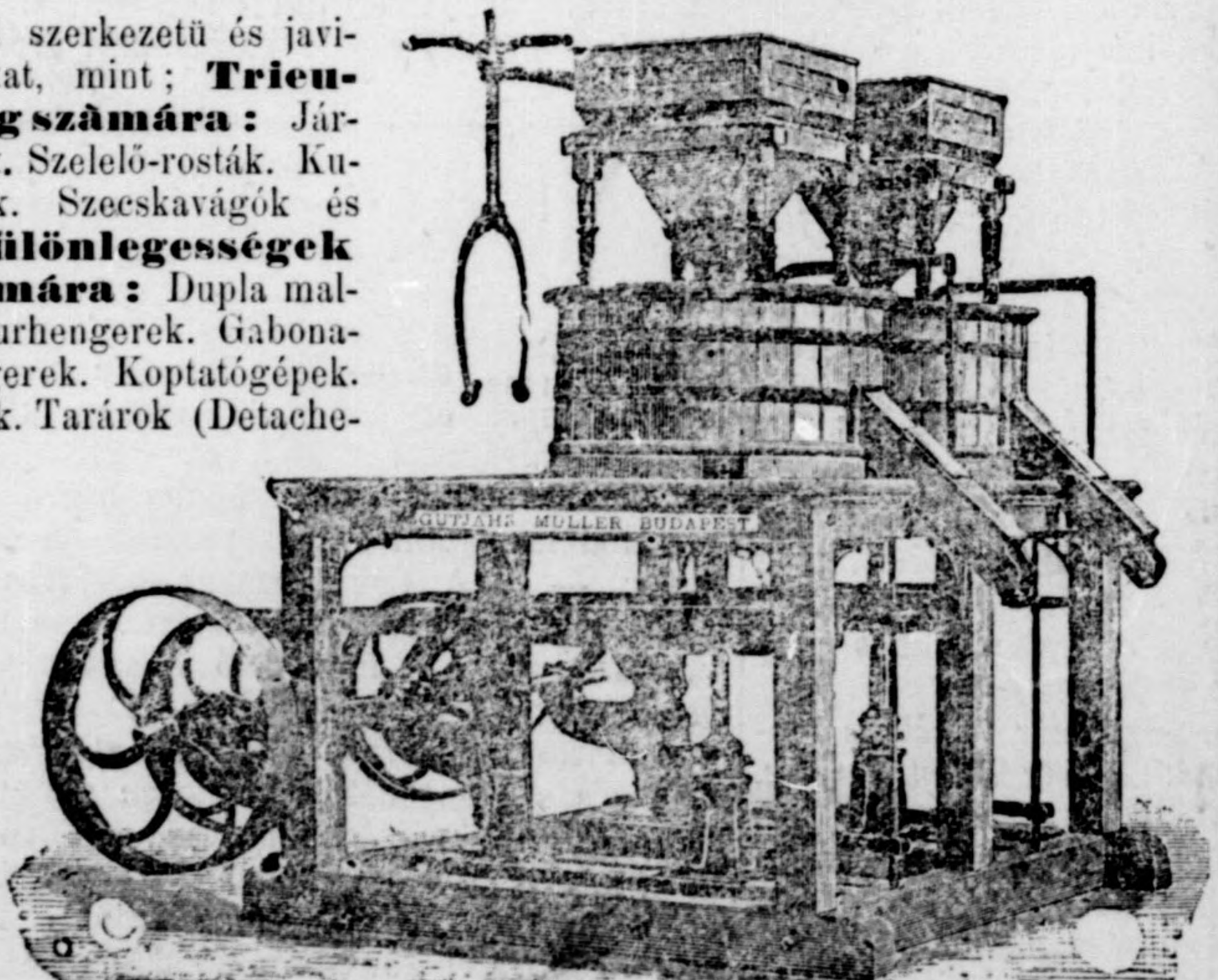
Marton, kir. tszéki elnök.

GUTJAHR és MÜLLER

(ezelőtt BROGLE J. és MÜLLER.)

Első budapesti Trieur, rostalemez és gazdasági gépgyár
Budapesten: a Margithid közelében.

Ajánlják szolid szerkezetű és javított gyártmányukat, mint: **Trieur-rök gazdaság számára:** Jár-gány-cséplőgépek, Szelelő-rosták, Kukoricza-morzsolók, Szeeskavágók és Borsajtók. — **Különlegességek malmok számára:** Dupla malmok, Malom trieurhengerek, Gabonaosztályo zó hengerek, Koptatógépek, Daraválasztógépek, Tarárok (Detache-rök) **Malom-alkatrészek:** u. m. Transmissiók, Sztykerek, **Rostalemezek:** Cséplőgép-rosták, Liszthen-gersziák, Koptató-lemezek, Ráspoly-lemezek stb.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve. 28—30

Gyári raktár és képviselőség: Rimaszombatban **SZOJKA JÁNOS** urnál.

Karácsonyi és ujévi hirdetés

Alólirott ajánlja — a karácsonyi és ujévi ünnepekre — dusan felszerelt

czukrászdáját

a t. ez. közönség becses figyelmébe, hol mindenféle — igen szép kivitelű — czukor-alakocskák, állatkák, virágescokrok nagy választékban feltalálhatók; továbbá mindenféle czukorkák, ugymint: La Parisien, Chocolate-Praline, Salon-Confect és Chrem-Pastilage akár kilo számra, akár pedig diszesen aranyozott kartonageokban vagy selyem- és bársonnyal diszített Cassetákban igen jutányos áron kaphatók.

Ugyanítt kaphatók igen jó vegyítékű theák, jamaikai-, cuba-, braziliai- és fehér-rum, puncsessentia és mindennemű Chrem-liqueurök.

Végül pedig ajánlja szolgálatkészségét a karácsonyi és ujévi ünnepekre mindennemű és áru diós-, mákos-, turós-, lekváros-, szőlős-, gyümölcsös- és üres kalácsok elkészítésére.

Számos bevásárlás és megrendelésért esdve maradtam a t. ez. közönségnek

Rimaszombat, 1882. deczember 3. 3—3

Kész szolgálja

Miskolczy István, műczukrász.

Üzlethelyiségem: Rimaszombat, főtér 9. sz. a. házban.